

C A P. III.

Gravibus dolis, quos mediantur, qui alternativas & dilaciones in fraudem creditorum petunt, poena occurrunt.

Pius IV.

Cupientes mercatoribus & aliis personis, tam almæ urbis nostræ civibus, quam forensibus in ipsa urbe, cum quibusvis personis contrahendi omnem possibilem securitatem concedere, & omnem viam, ac etiam omnes dilaciones, per quas mercatorum & aliarum personarum debitores, a debitorum solutione subterfugere, seu se quoquo modo subtrahere, & creditores eorum creditis defraudare, aut supplantare possent, de medio tollere, ac remedium opportunitum, præmissa ne fiant, adhibere, & ut debitores ipsi a præmissis, si non Dei omnipotentis, saltem humanæ ignominie timore abstineant, & sic eorundem mercatorum & personarum firmitati providere volentes, & considerantes modum proprium a fel. rec. Paulo Papa IV. prædecessore nostro, quod ex tunc de cætero alternativæ, significationes, & dilaciones quæcunque, nisi juxta juris dispositionem, ac formam statutorum ipsius urbis, concedi nullatenus possent, & qui illas obtinuerunt, & extunc in futurum obtinerent, semper birretum viride portare tenerentur, emanatum, circa ipsorum debitorum malitiam, seu malos homines, non sufficere, cum ipsum birretum viride, nisi postquam ad alternativam vel alias dilaciones admissi fuerint, portare non teneantur, & sic beneficio temporis, in grave creditorum præjudicium, & jacturam gaudeant. Nos igitur motu simili, &c. per præsentis perpetuo statuimus, & ordinamus, quod de cætero, quicumque debitores, seu in forma Cameræ, aut alias quomodolibet obligati, quamcunque dilacionem, etiam secundum capitulum a: Pervenit, vel: Odoardus, seu inhibitionem aliquam a Curie causarum Cameræ Apostolicæ auditore, seu ejus locum tenente, aut almæ urbis Vicario, vel Gubernatore, vel Senatore, seu aliis ipsius urbis Judicibus, etiam commissariis, aut etiam carcerum urbis visitatoribus, petere non possint, nisi se prius coram illis dictum birretum viride gestando præsentaverint, & ipsum birretum viride publice & secreta, sub fustigatione per urbem pro prima vice, & tritremium pro secunda, qua sine dicto birreto reperti fuerint, deferre, per se, vel suos legitimos procuratores, ipsis absentibus, promiserint, & medio juramento affirmaverint, ac aliter a prædictis, & aliis quibusvis Judicibus, etiam vigore specialis commissionis, nostra aut successorum nostrorum manu signatæ vel signandæ, obtentæ, & obtinendæ, alternativæ, & significationes, aut dilaciones quæcunque etiam secundum juris formam nullæ sint, & ipsi debitoribus, etiam si clerici existant, nullatenus suffragentur.

C A P. IV.

Fraudulenti & dolosi decoctores, luxu & imprudentia rem alienam dilapidantes, pro furibus & latronibus impune grassantibus haberi debent, & ideo poena ultimi supplicii plebuntur.

Pius V.

Postquam eo usque humana processit intemperantia, ut Christi fideles, qui in sacri Baptismatis susceptione, Diabolo, & omnibus vanitatibus ejus, sponte, ac solenniter renunciarunt, diabólica fraude seducti, ita mundi hujus illecebras expetant, ut pro illis assequendis, non modo filii prodigi in Evangelio per Dominum demonstrati exempla sequentes, sua luxuriose vivendo profundant, verum etiam, illis absumptis, aliena appetant, grande æ alienum a proximis suis, qui id eis, prout mutuum fert hominum commercium, sub variis instrumentorum obligationibus liberaliter mutant, extorquendo, ac dein-

^a Hæc duo cap. habentur lib. 3. decret. tit. 22. de fideiussoribus, & tit. 23. de solutionibus.

de, cum id eis sub paupertatis specie restituere negligunt, proximos suos una cum tota familia aliquando mendicare cogunt: facere nullo modo possumus, quin & pastoralis officii debito, cui disponente Domino præsidemus, moniti, & ea, qua Christus prior dilexit nos, charitate impulsus, clementiæ & misericordiæ rejectis viis, justitiam & judicium in tales acriter insurgendo assumamus, jurisque rigorem acriorem reddamus, ut saltem per hoc eos, quos timor Domini a malo non retrahit, ultimi supplicii poena exterreat, sicque universæ Dominici gregis oves ad ovile, ad quod (dante Domino) omnes dirigi cupimus, salubre perducamus. Sane licet alias felic. recordat. Paulus Papa IV. prædecessor noster inter cætera dilectis filiis populo Romano concessa privilegia, per quasdam suas literas voluerat, quod dilaciones quæcunque, nisi juxta dispositionem juris, ac formam statutorum almæ urbis, concedi nullatenus possent, & qui illas obtinerent, semper birretum viride portare tenerentur, ac alias, prout in dictis literis plenius continetur: nihilominus diversi iniquitatis filii, præmissis non attentis, propriaque temeritate confisi, postquam propriis eorum bonis, non adversa fortuna aut fortuitis casibus, sive hostium incurfu, vel ventorum, marisque violentia atque injuria (quod quidem vel certe terendum esset) cum ab illis facile cavere nequeat humana providentia, sed sua ipsorummet incuria, negligentia, prodigalitate, atque luxu in explendis propriis voluptatibus, penitus dilapidatis, proximos suos, ad varia eorum bona sibi mutuanda, sub spe restitutionis compulerunt, similiter illis profusis creditores suos cessione bonorum deludentes, ac tam literas præferas, quam alia, per nos, contra hujusmodi decoctores, fallitos nuncupatos, edita statuta deridere audent, in grave Apostolicæ auctoritatis vilipendium, proximorum suorum detrimentum & gravamen, ac animæ suæ periculum non modicum. Nos præmissa conviventibus oculis pertransire nequeutes, & attente considerantes, nulla alia de causa in fures ultimi supplicii poenam esse impostam, nisi ut talia perpetrandi hominibus via interclusa, liberum esset unicuique sua absque periculo possidere & uti, hos autem adeo furibus & latronibus similes esse, ut ab illis in nihilo differant, nisi ut, quod ab eis non nisi cum vitæ suæ periculo agitur, hoc decoctoribus impune liceat, volentesque propterea, ut par, imo gravius delictum, parem etiam sortiatur poenam, jurisque rigorem in hos graviores reddere, ac genus hoc hominum, tanquam humano generi infestum, a cæterorum cœtu segregandum merito esse dijudicantes, omnium & singularum legum & constitutionum, tam Imperialium quam Apostolicarum, etiam in corpore juris descriptarum tenores & formas, ac si de verbo ad verbum inserti forent præsentibus, expressis habentes, sine illarum aliquo præjudicio, quinimo illas revalidantes, & confirmantes, motu proprio, hac nostra perpetuo valitura constitutione sancimus, statuimus, & declaramus, quod deinceps perpetuis futuris temporibus, quæcunque persona, tam secularis, quam Ecclesiastica, etiam si clericali & Ecclesiastico foro gaudeat, cujuscunque status, gradus, ordinis, & conditionis existat, & quacunque dignitate, tam mundana, etiam si Domicellus, Comes, aut aliter nobilis aliquando fuerit, quam Ecclesiastica, non tamen Episcopali præfulgeat, qui omnem eorum substantiam, non præmissis casibus fortuitis, sed incuria, negligentia, prodigalitate, & luxu suis, proprias voluptates explendo, & cupiditatibus non mediocri intemperantia servientes, subverterint, & dilapidaverint, necnon qui se bona sua decoxisse simulant, illa in fraudem creditorum suorum occultant, & eorum pecuniam totam in eorum utilitatem forsitan converterint, ut eorum creditores ad secum componendum facilius alliciant, poena ultimi supplicii, & ea, qua fures ipsi de jure vel consuetudine, aut particulari vel municipi-

principali statuto plesti solent, puniri debeant. Mandantes tam urbis præfate Gubernatori, & Curie causarum Cameræ Apostolicæ generali auditori, quam omnibus & singulis nostris & sedis Apostolicæ, in quibuscunque provinciis, legatis & vicelegatis, necnon quarumcunque civitatum, terrarum, oppidorum, & locorum, nobis & eidem sedi tam mediate quam immediate subjectorum Gubernatoribus, Prætoribus, Capitaneis, Commissariis, & aliis quibuscunque Judicibus, quavis etiam subdelegata potestate fungentibus, ut Præsentis nostras inviolabiliter in eorum judiciis observent, nec contra tales, nisi illarum forma servata, procedere audeant, vel præsumant. Distinctius quoque inhibentes quibuscunque terrarum, oppidorum & locorum dominis in temporalibus, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis, &c. poenis, ne sic in præmissis judicantes eorum seculari auctoritate molestare, inquietare, perturbare, vel impedire audeant vel præsumant.

TITULUS XI.
DE CAMBIIS.
C A P. I.

Commutationis rerum ad res, sive pecunia ad pecunias, quam Cambium mercatorum vulgus vocat, prohibitio illicita, & declaratio concessa.

Pius V.

IN eam pro nostro pastoralis officio curam diligenter incumbimus, ut domini nostri ovibus opportuna pro animarum salute remedia adhibere minime differamus. Cum itaque ad aures nostras pervenerit, legitimum a cambiorum usum, quem necessitas, publica quoque utilitas induxit, sæpenumero ob illiciti quæstus cupiditatem sic depravari, ut sub illius prætextu, usuraria pravitas a nonnullis exerceatur: Nos petitionibus, quæ super his nuper nobis factæ sunt, hac perpetuo valitura decretali respondendum esse duximus, ut neque dolosis sua fraus suffragetur, neque ignotos perdat incertitia: sic enim pastoris officium exequimur, dum gregem nobis commissum ab æternæ damnationis periculo eripere modis omnibus studemus. Primum igitur damnamus ea omnia cambia, quæ facta nominantur, & ita confinguntur, ut contrahentes ad certas nundinas, seu ad alia loca cambia celebrare simulant, ad quæ loca ii, qui pecuniam recipiunt, literas quidem suas cambii tradunt, sed non mittuntur, vel ita mittuntur, ut transacto tempore, unde processerant, inanes referantur, aut etiam nullis hujusmodi literis traditis, pecunia ibi denique cum interesse reposcitur, ubi contractus fuerat celebratus, nam inter dantes & recipientes usque a principio ita convenerat, vel certe talis intentio erat, neque quisquam est, qui in nundinis, aut locis supradictis, hujusmodi literis receptis solutionem faciat. Cui malo simile etiam illud est, cum pecunia, sive depositi, sive alio nomine facti cambii traduntur, ut postea eodem in loco, vel alibi cum lucro restituantur. Sed & in ipsis cambiis, quæ realia appellantur, interdum (ut ad nos perferunt) Campores præstitutum solutionem terminum, lucro ex tacita vel expressa conventionem recepto, seu etiam tantummodo promisso, differunt. Quæ omnia nos usuraria esse declaramus, & ne fiant, districtius prohibemus. Porro ad tollendas quoque in cambiis, quantum cum Deo possumus, occasiones peccandi, fraudesque fœneratorum, statuimus ne deinceps quisquam audeat, sive a principio, sive alias, certum & determinatum inte-

^a De cambiis & cambiorum institutis ac abusibus vide Ant. 2. part. tit. 1. c. 7. §. 47. de laur. de Radulph. de usuris. c. consilium. p. 2. q. 26. Ang. Sylv. Tab. Gaj. & tract. de camb. Soto de just. & jure l. 6. q. 8. arr. 1. Navar. c. 17. Joseph. Anglez. de camb.

resse etiam, in casum non solutionis, pacisci neque realia cambia aliter, quam pro primis nundinis, ubi illæ celebrantur, ubi vero non celebrantur, pro primis terminis juxta receptum locorum usum exercere, abusu illo prorsus rejecto, cambia pro secundis & deinceps nundinis, sive terminis exercendi. Curandum autem erit in terminis, ut ratio habeatur longinquitatis, & vicinitatis locorum, in quibus solutio destinatur, ne dum longiores præfiguntur, quam loca destinata solutionis desiderant, foenerandi detur occasio. Quicumque contra hanc nostram constitutionem commiserit, poenis a sacris canonibus contra usurarios inflictis se noverit subjacere. Eos vero, qui conspirationes fecerint, vel congestam undique pecuniam ita ad se redegerint, ut quasi monopolium pecunias facere videbuntur, poenis, quæ a jure contra exercentes monopolia constitutæ sunt, teneri sancimus. Rom. 5. Cal. Febr. 1575.

TITULUS XII.
DE FORMA CONTRAHENDI CENSUM.
C A P. I.

Census est rei immobilis fructifera in pecunia numerata contractus, nec super fructibus census augeri vel creari potest, cujus pretium semel constitutum immobile permanet.

Pius V.

Cum onus Apostolicæ servitutis obeuntes, cognoverimus, innumeros celebratos fuisse, & in dies celebrari censuum contractus, qui nedum non continentur intra limites, a nostris antecessoribus eidem contractibus statutos, verum etiam, quod deterius est, contrariis omnino pactioibus, propterea ardentem avaritiæ stimulum, legum, etiam divinarum manifestum contemptum præ se ferunt, animarum, prout tenemus, salutem consulentes, ac piarum mentium petitionibus etiam satisfaciendes, tam gravi morbo, lethiferoque veneno, salutari antidoto non mederi.

Hac igitur nostra constitutione statuimus, censum seu annum redditum creari constitutive nullo modo posse, nisi in re immobili, aut quæ pro immobili habeatur, de sui natura fructifera, & quæ nominatim certis finibus designata sit.

Rursum nisi vere in pecunia numerata, præsentibus rebus, ac Notario, & in actu celebrationis instrumenti, non autem prius recepto integro, justoque pretio.

Solutiones, quas vulgo anticipatas appellant, fieri, aut in pactum deduci prohibemus.

Conventiones, directe aut indirecte obligantes ad casus fortuitos eum, qui alias ex natura contractus non tenetur, nullo modo valere volumus.

Quemadmodum nec pactum auferens aut restringens facultatem alienandi rem censui suppositam, qua volumus, rem ipsam semper, & libere, ac sine solutione laudemii, seu quinquagesimæ, aut alterius quantitatibus vel rei, tam inter vivos, quam in ultima voluntate alienari.

Ubi autem vendenda sit, volumus dominum census aliis omnibus præferri, eique denunciari conditiones, quibus vendenda sit, & per mensem expectari.

Pacta continentia, motusum census debitorem teneri ad interesse lucri cessantis, vel ad cambium, seu certas expensas aut certa salaria, aut ad salaria, seu expensas medio

^a Censui varis significationes explicantur apud Cassiodor. lib. 3. variar. epist. penult. & l. 2. §. post. deinde. ff. de origine jur. Theophil. in ult. Instit. de Libertinis. quomodo vero differat a pensione emphyteutica, & aliis similibus. habet ex gloss. & Pan. in cap. constitutus de Religiosis domibus, & Bal. in titul. de pace Const. in verb. persolvere.

dio juramento creditoris liquidandas, aut rem censui sub-

jectam, sive aliquam ejus partem amittere, aut aliud jus ex eodem contractu, sive aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam poenam cadere ex toto irrita sunt, & nulla.

Imo & censum augeri, & novum creati super eadem, vel alia re in favorem ejusdem, aut personae per eum suppositae, pro censibus temporis vel praeteriti, vel futuri omnino prohibemus.

Sicut etiam annullamus pacta continentia solutiones onerum ad eum spectare, ad quem alias de jure, & ex natura contractus spectarent.

Postremo census omnes in futurum creandos non solum re in totum, vel pro parte precepta, aut infructuosa in totum, vel pro parte effecta volumus ad ratam pertinere, sed etiam posse pro eodem pretio extingui: non obstantem longissimi etiam temporis, ac immemorabili, imo centum, & plurimum annorum praescriptione, non obstantibus aliquibus pactis directe, aut indirecte talem facultatem auferentibus quibuscunque verbis, aut clausulis concepta sint.

Cum vero traditio pretii redditus extinguendus erit, volumus per bimestre ante id denuntiari ei, cui pretium dandum erit, & post denuntiationem, intra annum tamen, etiam ab invito pretium repeti posse, & ubi pretium nec volens intra annum exigat, volumus nihilominus quoadquocunque redditum extingui posse, praevia tamen semper denuntiatione, de qua supra, & non obstantibus his, de quibus supra: idque observari mandamus, etiam quod pluries ac pluries denunciatum fuisset, nec unquam effectus secutus fuisset.

Pacta etiam continentia pretium census extra casum praedictum ab invito, aut ob poenam, aut ob aliam causam repeti posse omnino prohibemus.

Contractusque sub alia forma posthac celebrandos foeneratios judicamus.

Et ita illis propterea non obstantibus, quicquid vel expresse, vel tacite contra haec nostra mandata dari, remitti, aut dimitti contingat, a fisco volumus posse vendicari. Hanc autem salutiferam sanctionem, nedum in censu noviter creando, verum etiam in creato quocunque tempore alienando, modo post publicationem constitutionis creatus sit, perpetuo, & in omnibus servari volumus.

Declarantes pretium semel censui constitutum nunquam posse ob temporum, aut contrahentium qualitatem, seu aliud accidens, nec quoad ultimo contrahentes minui, vel augeri.

Et licet legem ipsam ad contractus jam celebratos non extendamus, illos tamen omnes, in quos sub alia forma pervenerunt census, hortamur in Domino, ut singulos contractus, censurae bonorum religiosorum subiciant, & animarum salutem consulant. Rom. 14. Cal. Feb. 1568.

TITULUS XIII. DE TESTAMENTIS ET ULTIMIS VOLUNTATIBUS. CAP. I.

Piis locis, qui restandi facultatem non habent Praelati, jure legati, vel donationis decimam tantum partem bonorum relinquere possunt.

Paulus III. Romanus Pontifex, qui ex assuetudine sedis Apostolicae benignitate in favorem Ecclesiarum, hospitalium, & aliorum piorum locorum diversa privilegia concedere consuevit, si processu temporis tendunt in abusum, illa moderari, ac desuper opportune providere solet, prout rerum, & temporum qualitate pensata conspici in Domino salubriter expedire. Sane non absque animi molestia accepimus, quod nonnulli Archiepiscopi,

Episcopi, & Praelati, aliaque personae Ecclesiarum, tam seculares, quam diversorum ordinum, & militiarum regulares non habentes de eorum rebus, ac bonis testandi, & disponendi facultatem, & Ecclesias, hospitalia, & alia pia loca, quibus a dicta sede Apostolica capiendi res, & bona ex testamento, vel alia dispositione illorum, qui alias de rebus, & bonis eorum disponere non possent, facultas est concessa, haeredes instituant, & in testamentis, sive eorum dispositionibus plura legata, seu ordinationes in favorem diversarum personarum, ac alios usus, in quos bona, & res hujusmodi transmitti non possent, faciunt: Hospitaliaque, Ecclesias, & loca pia hujusmodi, sive eorum Rectores fidem testantium, seu disponentium insequent. legata ipsa, & in testamentis, seu aliis etiam inter vivos dispositionibus ordinata adimplent, ex quo Camera Apostolica circa res, & bona, spolia nuncupata, per obitum Archiepiscoporum, Episcoporum, Praelatorum, & aliarum personarum Ecclesiarum hujusmodi absque testandi, & disponendi facultate decedentium remanentia in suis juribus detrimentum patitur, & jacturam. Et quia nostrum est in praemissis taliter providere, quod ipsius Camerae jurium debita ratio habeatur, motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolica potestate plenitudine, tenore praesentium omnia, & singula privilegia, facultates, gratias, literas, & indulta quibusvis Ecclesiis, etiam Metropolitanis, monasteriis, hospitalibus, etiam ab Archiepiscopali sancti Jacobi in Augusta de urbe dependentibus, seu causam habentibus, ac aliis piis locis ubilibet constitutis per quoscunque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac nos, & sedem praesentem super capiendis, seu acquirendis haereditatibus, rebus, ac bonis ex testamento, donatione inter vivos, vel alia quacunque dispositione quorumcunque Archiepiscoporum, Episcoporum, Praelatorum, & aliarum personarum Ecclesiarum, secularium, vel regularium, utcunque etiam, ut praesertim, qualicunque, quacunque praerogativa, ac dignitate, & auctoritate fulgentium, etiam si S. R. E. Cardinalis fuerit, de haereditatibus, rebus, & bonis hujusmodi facultatem disponendi non habentium, vel alias quomodolibet concessa, etiam si usu recepta sint, moderantes, volumus, decernimus, & declaramus, quod Archiepiscopi, Episcopi, Praelati, & personae hujusmodi de rebus, ac bonis eorum a nobis, vel a dicta sede facultatem restandi, seu disponendi non habentes, decimam partem tantum rerum, & bonorum eorumdem mobilium, & immobilium, & se moventium, ac pecuniarum Ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, & piis locis capiendi, & acquirendi facultatem hujusmodi habentibus tantum, non per viam institutionis haereditum, seu donationis, vel legati in vita, seu in morte relinquere, & Ecclesiae, monasteria, hospitalia, & pia loca hujusmodi, seu illorum rectores, non nisi decimam partem hujusmodi capere, seu acquirere possint, & ad hoc Ecclesiarum, & hospitalium, ac aliorum piorum locorum hujusmodi privilegia, facultates, concessionem, gratias, literas, & indulta quacunque reducimus, moderamus: decernentes sic, & non aliter in praemissis, ac illa quomodolibet concernentibus, & quoad privilegia, facultates, gratias, indulta, etiam in forma brevis in futurum concedendas per quoscunque, tam ordinaria, quam delegata, & mista auctoritate fungentes Judices, & personas, etiam dictae Romanae Ecclesiae Cardinales ubique judicari, cognosci, ac decidi debere; sub lata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, cognoscendi, ac decidendi facultate, necnon irritum, & inane, quicquid fecerit super his a quocunque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. CAP.

CAP. III.

Testamenta & donationes acquiritorum ex bonis Ecclesiae in favorem illegitimos, etiam legitimatorum, non tamen hospitalibus expositorum & orphanorum infirmantur & annullantur. Pius V.

Quae ordini Ecclesiastico noxia esse, & scandalum obiecte perhibentur, necesse est, a medio submovere: quod nos pro nostri muneris officio, inter alia incommoda, qua in oculis nostris incurrit, de Christi peculo, ne ab indignis & rejectis ignominiose consumatur, neve illorum causa Ecclesiis & pauperibus praeripatur, curam praecipuam habere volentes, de nobis attributa potestatis plenitudine, revocamus & abolemus omnia & quaecunque privilegia, licentias, dispensationes, & indulta faciendi testamenta, donationes, sive inter vivos, sive causa mortis, legata, & quaecunque alias dispositiones, de dominio, terris, castris, domibus, & quibuslibet aliis bonis & rebus immobilibus, mobilibus, & se moventibus, necnon pecuniis, juribus, & actionibus, ex beneficiis, fructibus, pensionibus, & aliis rebus Ecclesiasticis qualibuscunque confectis, acquisitis, & alias quomodocunque provenientibus, necnon de peculio, & aliis etiam sola industria, labore, muneribus, aut quocunque alio modo partis, cujuscunque qualitatis, quantitates, speciei, naturae, & valore existentibus, in quocunque illegitimos, sive suos, sive extraneos, etiam legitimos, eisdemque ex toto, vel in parte haeredes instituendi, & substituendi, seu quod ipsi in praedictis ab intestato succedant, caeteraque hujusmodi facultates, & permissiones, ac etiam habilitationes, & capacitates succedendi in bonis & rebus feudalis & emphyteuticis, ab Ecclesiis, monasteriis, & piis locis profectis, quibuscunque personis secularibus, & quorumcunque ordinum, necnon militiarum, & hospitalium, regularibus, ac Romanae Curiae officialibus, & aliis curialibus, curiamque ipsam sequentibus, & etiam urbis Romae civibus, ac palatia, aedes, census, aliaque bona, in ea, ejusque districtu habentibus, nostris quoque & aliorum Romanorum Pontificum familiaribus, Ecclesiarum Praelatis, etiam sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, & aliis cujuscunque dignitatis, ordinis, & conditionis existentibus, illorumque, & aliis Ecclesiis, capitulis, conventibus, ordinibus, militiis, hospitalibus, collegiis, officiis, & locis, ac praedictae urbi, aliisque civitatibus, provinciis, & dominiis, eorumque dominis, populis, civibus, & incolis, tam per felic. recordation. Sixtum IV. Innocentium VII. Alexandrum VI. Julium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Julium III. Paulum IV. Pium IV. & qui ante illos fuerunt, alios quoscunque Romanos Pontifices, ac nos, & sedem Apostolicam, ejusque legatos, etiam de latere, nuncios, notarios, comites, collegia, officia & loca, etiam per modum statuti perpetui, generalis legis, iurati & stipulati contractus, seu quasi, & alias sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis reitutivis, perseverativis, mentis, attestativis, derogatoriis derogatoriis, aliisque fortioribus, efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, deque simili potestatis plenitudine, ac praedictorum Cardinalium consilio, & matura deliberatione in consistorio habita, necnon consideratione, intuitu, contemplatione, vel ad instantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, etiam ob remunerationem laborum & obsequiorum nobis & dictae sedi impensorum, refectionem damnorum, compensationem jurium cessorum vel oblatorum, novatae militiae contra haereticos & infideles, seu praedictae urbis ornatu, & frequentatione, ac quibuscunque aliis casibus, ac etiam necessariis & piis causis concessa, & multiplicatis vicibus confirmata, innovata, extensa, & moderata, & quocunque tempore pacifice observata, quoad eam partem, quae illegitimos praedictos tangit duntaxat, etiam si illa con-

tineant, quod omnes Curiales Curiam sequentes, & alii, sive Ecclesiastici, etiam Cardinales, sive Mundani, qui palatia, domos, & praedia urbana vel rustica edificaverint, aut census, aliave bona acquiriverint, aut alias acquisita habuerint in dicta urbe, & circum eam ad miliaria decem, ex bonis, seu fructibus Ecclesiasticis, hi tales de illis, necnon juribus & jurisdictionibus omnibus, in favorem illegitimos, ac quomodolibet inhabilium & incapacium, sive inter vivos, sive causa mortis disponere, eosque haeredes & successores universales, vel particulares instituire & substituere, & si intestati decesserint, ipsi illegitimi & incapaces, in illis succedere possint, quodque per quascunque revocationes, derogationes, aut alias contrarias dispositiones illis, quorum interest, praerjudicari nequeat, & si ullo unquam tempore praerjudicatum, aut derogatum quocumque modo apparuerit, jus questum ablatum, & litera revocationum & derogationum hujusmodi juris quasi, ablata censentur: sicque per quoscunque Judices judicari debeat, & etiam diffiniri. Ac pariter tollimus & abrogamus omnes & quascunque facultates similia concedendi, legatis, nuntiis, notariis, comitibus, collegiis, officiis, & aliis supradictis, quorum omnium tenores, ac si ad verbum infereretur, habemus praesentibus pro expressis. Ita ut privilegiorum, dispensationum, facultatum, habilitationum, capacitarum, indultorum, & aliorum supradictorum sic revocatum, aut etiam literarum legitimationis praetextu, nullus omnino de hujusmodi bonis, rebus, pecuniis, juribus, jurisdictionibus, & actionibus, in commodum & favorem illegitimos utriusque sexus, sive eorum filiorum, sive consanguineorum, affiniumve, sive extraneorum, etiam in statu seculari procreatorum, ac legitimatione quacunque auctoritate donatorum, vel ad hujusmodi res & bona, ejusque successionem, testato vel intestato, idoneorum & capacium effectorum, sive a testamento, sive donatione, sive legato, sive elemosyna, sive alio quocunque titulo, & pio opere (exceptis in communi, ac omni fraude, conventionem, seu compositionem cessante, Hospitalibus expositorum, & orphanorum) disponere, nec illegitimi ipsi in eis ab intestato, sive protinus, sive per interpositas personas, ac quomodocunque succedere, aut illa alia ad eos, etiam per quemcunque circuitum multiplicatarum in alios capaces successionum, ullo tempore devenire possint. Ac etiam nulla esse, & pro infectis habere volumus omnia, & quaecunque facta hucusque testamenta, legata, donationes, & alia disposita hujusmodi, quae viventibus adhuc testatoribus, aut alias, locum non habuerunt, ac pariter intestato successiones non tamen litigiosas, quae plenarium non sunt effectum sortitae. Dehinc vero districtius prohibemus, ne talia sive in praedictos illegitimos utriuslibet sexus, sive in illorum conjuges, sive ipsorum parentes, filios, descendentes, ascendentes, vel alios cognatos, sive viventibus, sive defunctis ipsis illegitimis, etiam paupertatis, dotis, aut alterius cujuscunque pii operis intuitu fiant, neve ipsi unquam in rebus, bonis, pecuniis, juribus, jurisdictionibus, & actionibus praedictis, sive totis, sive in parte succedant, aut illa ad ipsos, quavis dispensatione suffultos, etiam per praedictum circuitum deveniant, neve de eis ulla in alium seu alios concessio, donatio, translatio, aliave dispositio fiat, aut alia bona similia vel dissimilia, illegitimis aut aliis supradictis concedantur. Quod si praedictorum quispiam fuerit praesentium violator, testamentum, donatio, legatum, & dispositio, omni-

a C. in de pecul. cler. Abb. in cap. cum esset in relicto. col. 14. Barb. in tract. de praes. Card. x. part. qu. 4. Joan. Mai. in a. sent. dist. 24. qu. 20. Ang. in verb. cleric. 2. §. 13. Sylvest. verb. Clericus. 4. qu. 2. Alvar. Pelag. de plant. Eccles. 2. part. arr. 28. col. 3. Archid. in sum. 12. qu. 5.

omnino non teneat, nec etiam quoad alios capaces, & res alias valeat, sicque disponens privilegio, dispensatione, facultate, & indulto predicto, ejusque usu, & commodo, etiam in ceteris omnibus ipso sit jure privatus. Nemo quantumvis capax illius prætextu fructus, res, pecunias, aut profus alia bona sua faciat, nec illa detinens præscriptione, aut nullo alio juris præsidio adjuvetur, sed ad integram illorum restitutionem quocunque temporis lapsu non obstante debeat coerceri. Ita ut omnes in Ecclesiis, monasteriis, beneficiis successores tam conjunctim, quam divisim, quique videlicet pro rata parte sua, illa omni tempore recuperare possint, & qui primus ceteris ab eo monitis, & negligentibus iudicium intenderit, ei soli res tota merito vendicetur. Nullis vero hujusmodi successoribus pro prædictis insistentibus, ac etiam de peculio alias, quam ex rebus Ecclesiasticis confecto, locorum ordinarii, tam concessorum, & relictorum illegitimis, eorumve causa, quam quorumcunque aliorum bonorum immobilium, mobilium, & se moventium, necnon pecuniarum, fructuum, rerum, & jurium alias sub dictis testamentis, donationibus, legatis, & dispositionibus comprehensorum, corporalem possessionem, amotis inde & expulsis quibuscunque detentoribus, sive incapacibus, sive capacibus per se, vel alium, seu alios libere apprehendant, & apprehensam hujus sedis nomine custodiant, donec ipsa sedes de illis uti, cum tulerit piorum operum necessitas, duxerit providendum. Bona vero, res, & jura feudalia, vel emphyteutica (aliis legitimis ad ea forte vocatis non existentibus) eo ipso devoluta, & juri, ac proprietati suarum Ecclesiarum, & locorum restituta, & cum reliquis eorum bonis consolidata esse declaramus.

C A P. III.

Bona Ecclesiastica sine indulto Apostolico ultima voluntatis arbitrio non relinquuntur.

Pius IV.

GRave nobis, & molestum accidere solet, cum de personarum Ecclesiasticarum actionibus, quæ integritatis exemplo ceteris præstare debent, ea nobis deferuntur, quæ & eorum famæ sinceritatem denigrare, & Cameræ nostræ Apostolicæ incommodum, ac detrimentum afferre videntur: unde nos, ut malitiosorum pravis intentionibus occurrere valeamus, debita postmodum remedia in medium afferre, & perniciosos fraudibus, prout ex universalis nostræ Curie sollicitudine tenemur, obviare cogimur. Cum itaque (sicut ex proborum & fide dignorum hominum relatione nuper accepimus) quamplures Prælati, Presbyteri, & aliæ Ecclesiasticæ personæ diversarum provinciarum, locorum, & dominiorum, & præsertim regni Neapolis, nulla a nobis, seu sede Apostolica facultate testandi suffulti, vel muniti, sed temeritate propria, & forsitan ad suorum importunam suggestionem impulsu in eorum ultimis voluntatibus testamenta sua condendo, ac donationes, seu legata, aut codicillos faciendo, de bonis suis diversimode, licet id facere nullo modo possint, neque debeant, disponere audeant, ipsaque bona sub diversis confectis prætextibus, & coloribus, hospitalibus, ac piis locis, & forsitan cum promissionibus clandestinis, quod eorum consanguineis, vel affinibus, aut aliis personis ab eisdem testatoribus nominatis post illorum obitum ab ipsis hospitalibus, & locis de certa, seu quota portione bonorum hujusmodi subveniatur, testari, relinquere, legare, codicillari non erubescant, in dictæ Cameræ grave damnum, & præjudicium maximum, dictæ Cameræ indemnitati opportune consulere & inconvenientibus hujusmodi pro officii nostri debito congruum remedium adhibere volentes, motu proprio, & ex

a Ut in c. quia nos. & c. relatum. 2. de test.

certa scientia, ac matura deliberatione nostra, non ad tuam, vel alterius pro te nobis super hoc oblata petitionis instantiam auctoritate Apostolica tenore præsentium decernimus, & declaramus omnia, & singula testamenta, donationes in illis, vel mortis causa factas, codicillos, legata, & quæcunque alia in ultimis voluntatibus per quoscunque Ecclesiarum prælatos etiam Patriarchali, Archiepiscopali, vel Episcopali præfulgeant dignitate, ac quorumvis monasteriorum cujuscunque ordinis Abbates, seu commendatarios, ac presbyteros, & alias quaslibet Ecclesiasticas personas prædictas, & quascunque alias, quæ ex bonis, & redditibus Ecclesiasticis, & beneficiorum fructus percipiunt absque nostra, seu ejusdem sedis speciali licentia, & facultate quomodolibet, quæ in futurum ab illis quocunque prætextu, aut quæsito colore, etiam in favorem hospitalium, & aliorum piorum locorum hujusmodi de dictis redditibus fieri, condi, & testari, seu relinquere, aut quovis ultimæ voluntatis titulo disponi contigerit, nulla, irrita, inania, invalida, ac nullius roboris, vel momenti fore, & esse, ac nemini, neque etiam hospitalibus, & piis locis præfatis (cum ad Cameram ipsam solum fraudandum, prout ex multis fraudibus desuper commissis, & repertis nobis constat, præmissa fieri clare appareat) ullatenus deinceps suffragari, neque subsistere, aut testamentis suis hujusmodi quencquam juvare, aut tueri, nec effectum aliquem ulla ratione habere, vel fortiri.

TITULUS XIV.

DE NAUTIS ET NAUFRAGIUM PATIENTIBUS.

Naufragata bona occupantes, & nautas impediētes, excommunicantur, qui vero iis opitulantur, condonatione Pontificia remunerantur.

Julius III.

ORdinamus, statuimus, firmiterque, & inviolabiliter observari mandamus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis, necnon decem millium ducatorum auri largorum Cameræ Apostolicæ applicandorum pœnis, quatenus in urbe Roma, suisque portibus, & ripis, aliisque omnibus & singulis civitatibus, terris, castris, ripis, portibus, & plagis Romanæ Ecclesiæ mediate, vel immediate subjectis, etiam Prælatorum, dominorum temporalium, & Baronum dictarum terrarum, in quibus est commercium maritimum, persona aliqua cujuscunque gradus, Ecclesiastici, vel secularis, communiter, vel divisim, officialis, aut privatus, etiam Cardinalatus honore fulgens deinceps non audeat, vel permittat præbere impedimentum, aut genus aliquod molestiæ præstare, dictis nautis, & mercium conductoribus subditis Imperatoris, qui cum bono, aut iniquo tempore infortunium, aut naufragium patiantur, in dictis ripis, aut prope ripas, vel intra mare, seu in aliqua parte illius, aut portibus, seu plagis (quod Deus avertat) aut quovis alio voluntario, aut necessitato, infortunato, aut pacifico modo, eos inibi applicare contingat, in quamcunque ripam, portum, aut plagam dictarum terrarum, quinimo illi favore, & opere gratiosis recipiantur, & benigne tractentur, restituendo, & restitui faciendo res, & bona eorum, in talibus navigiis conducta, si ea per aliquem, vel aliquos detineri, & occupari contingat, vel in posterum occupabuntur, aut detinebuntur, ad effectum, ut sanctæ hujusmodi bona comparatione eorum querelæ cessent, & illi libentiori animo conducant ad loca prædicta se & eorum merces. Et ut Christi fideles ad præmissa alliciantur, ac ab eis naufragium hujusmodi patientibus promptiora subsidia præbeantur, omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, qui auxilium

con-

consilium, & favorem, naufragium patientibus in reparatione, & conservatione suorum bonorum præstiterint, 10. annos, & toridem quadragenas de inunctis eis poenitentis in Domino relaxamus. Romæ 22. Octobris 1554.

C A P. II.

Furatur res, quæ jacens post naufragium in ripis aut portibus locorum maritimarum diripitur, repulso omni consuetudinis prætextu, nisi restituatur.

Paulus III.

Julius Papa II. considerans tam civili, quam canonica lege licere unicuique naufragium suum impune colligere, ac jacta in mari allevandi oneris causa recuperare, illaque diripientes furtum committere, & graviter delinquere, ac Christianos naufragium patientes, rebus suis spoliantes diversis pœnis puniri: & propterea consuetudinem prædictam, tanquam contra regulam fidei, qua unus alteri auxilio esse tenetur, merito corruptelam appellari, neminique suffragari debere, cujuscunque temporis cursu munitam: volensque [sicut ejus incumbat pastoralis officio] omnium mari terraque ad almam urbem nostram venientium securitati, & tranquillitati providere, periculisque hujusmodi obviare, ac venientium ad almam urbem ex omnibus mundi partibus tanquam ad matrem de necessariis cum opulentia providere, necnon animarum eorundam Christianidelium salutem consulere, motu proprio, non ad alicujus sibi super hoc oblata petitionis instantiam, sed de ejus mera deliberatione, & ex certa sua scientia

consuetudinem capiendi, & retinendi bona per naufragium, vel jactum levandæ navis gratia, aut alia necessitate urgente factum ad litora maris, civitatum, terrarum, & locorum Rom. Ecclesiæ mediate, vel immediate subjectorum pertinentia allegari non posse, illamque nulli in judicio vel extra illud, suffragari debere, auctoritate Apostolica decrevit & declaravit: & ultra pœnas, tam a lege, quam a canone, contra tales spoliantes bonis suis Christianos naufragium patientes, & raptores in littore maris, civitatum, terrarum & locorum Romanæ Ecclesiæ mediate, vel immediate subjectorum, hæcenus inflictas, quas pro potiori cautela innovavit, & confirmavit, talium spoliantium, cujuscunque auctoritatis & dignitatis forent, bona & jura quæcunque præmissa, confiscavit & publicavit, illaque Cameræ Apostolicæ confiscata, & publicata, & locorum dominos id fieri permittentes, excommunicatos eo ipso fore decrevit, & etiam declaravit: dictosque raptores in flagranti crimine repertos ut latrones, & grassatores puniri posse, alias ut fures: præterquam si nautis in manifesto naufragii, & submersionis periculo constitutis eorum opem, & auxilium implorantibus & exposcentibus non absque vitæ discrimine in personarum, & rerum conservatione auxilio fuerint, vel alias ab imminentis, & præsentanei naufragii periculis ipsorum labore, & opera liberaverint, & salvos reddiderint, aut bona jam deperdita recuperaverint.

FINIS LIBRI SECUNDI.

SEPTIMI
DECRETALIIUM
LIBER TERTIUS.

TITULUS I.

DE VITA ETHONESTATE CLERICORUM.

C A P. I.

Clerici habitus decore modesti incedant, omnem luxum ornatum fugientes, sub pœna beneficiorum, quæ possident.
Leo X. in Concilio Lateranensi.

CLerici temperate, ac modeste omnia faciant, & tam beneficiati, quam in sacris ordinibus constituti a comam, neque barbam non nutriant, neque mulas, aut equos cum phaleris, ornamentif-

a Cap. clericus. de vita & honestate clericorum. Ex Concilio Carthaginensi 4.

que ex veluto, aut serico factis habeant, sed ejusmodi rebus ex panno tantum, aut corio simpliciter utantur. Si quis contrafecerit, excommunicationem incurrat, & si post legitimam admonitionem in hujusmodi pertinacia obstinatus permanserit, beneficiis omnibus, quæcunque habet, privatus sit, & esse censeatur, eaque sic vacantia a sede Apostolica libere impetrari valeant.

C A P. II.

Clerici non solum interna vitæ munditia, verum etiam exterius decenti habitus ornatum & modestia vitæ integritatem & gravitatem probent.

Pius IV.

NOs pro pastoralis officii nostri sollicitudine Ecclesiasticam disciplinam temporum difficultate, ac hominum malitia, licentiaque deterius labentem, quantum nobis ex alto conceditur, in pristinam sacrorum canonum observantiam reducere cupientes, considerantesque